

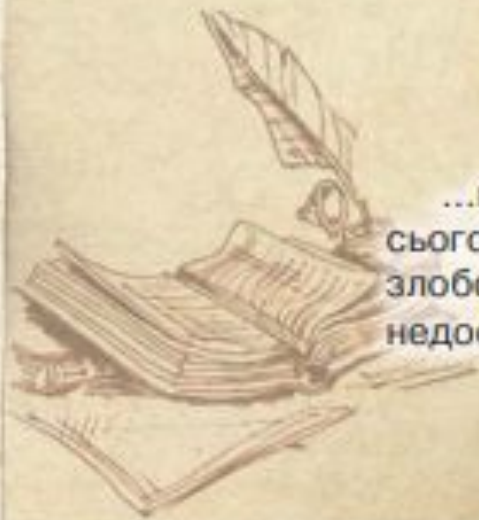
Шедеври європейського поетичного модернізму

Предметом поезії є тільки вона сама, а не дійсність.

Шарль Бодлер, французький поет

...минуле завжди великою мірою визначається днем
сьогоднішнім і має дивну властивість під впливом цієї нашої
злободенності змінюватися, відкриваючи якісь недобачені,
недооцінені або непізнані аспекти і деталі.

Віра Агеєва, українська літературознавиця

Про авангардизм і його основні течії

...за всієї численності власне модерністських й авангардистських течій творчість його великих митців відбувалась здебільшого поза цими течіями, не вкладаючись в жодну з них...

*Дмитро Наливайко,
український літературознавець*

В історії модернізму значне місце належить такому явищу, як *авангардизм* (від фр. *avant garde* — передовий загін). Це умовна назва художніх тенденцій у мистецтві, що виникли на початку ХХ століття, для яких характерні категоричне заперечення традицій і цінностей попередніх культур, агресивне пропагування епатажу та протесту.

Авангардизм виник у Франції і згодом поширився у Німеччині, Італії, Росії та інших країнах. Учасники цього мистецького руху намагалися зруйнувати всі загальноприйняті норми, правила та ідеали. Молоді бунтарі випускали зухвалі маніфести, свідомо дражнили публіку, закликали «*викинути на смітник історії*» не тільки застарілі традиції, а й усю художню спадщину. Тому виступи авангардистів часто супроводжувалися скандалами. Але під цим приховувалася серйозна робота над створенням принципово нової художньої системи.

АВАНГАРДИЗМ І ЙОГО ОСНОВНІ ТЕЧІЇ

- ✓ заперечення традицій і цінностей
- ✓ естетика потворного
- ✓ створює свій художній хаос
- ✓ протест
- ✓ епатаж

футуризм

Ф. Марінетті,
В. Маяковський,
В. Хлебников
та інші

сюрреалізм

А. Бретон, П. Елюар,
Ж. Кокто,
В. Незвал та інші

дадаїзм

Т. Тцара, А. Бретон,
Л. Арагон та інші

кубізм

П. Пікассо,
Г. Аполлінер
та інші

експресіонізм

Ф. Кафка, Й. Бехер,
Р. Рільке, Г. Тракль
та інші

інші

початок XX ст.

Гійом Аполлінер

(1880 – 1918)

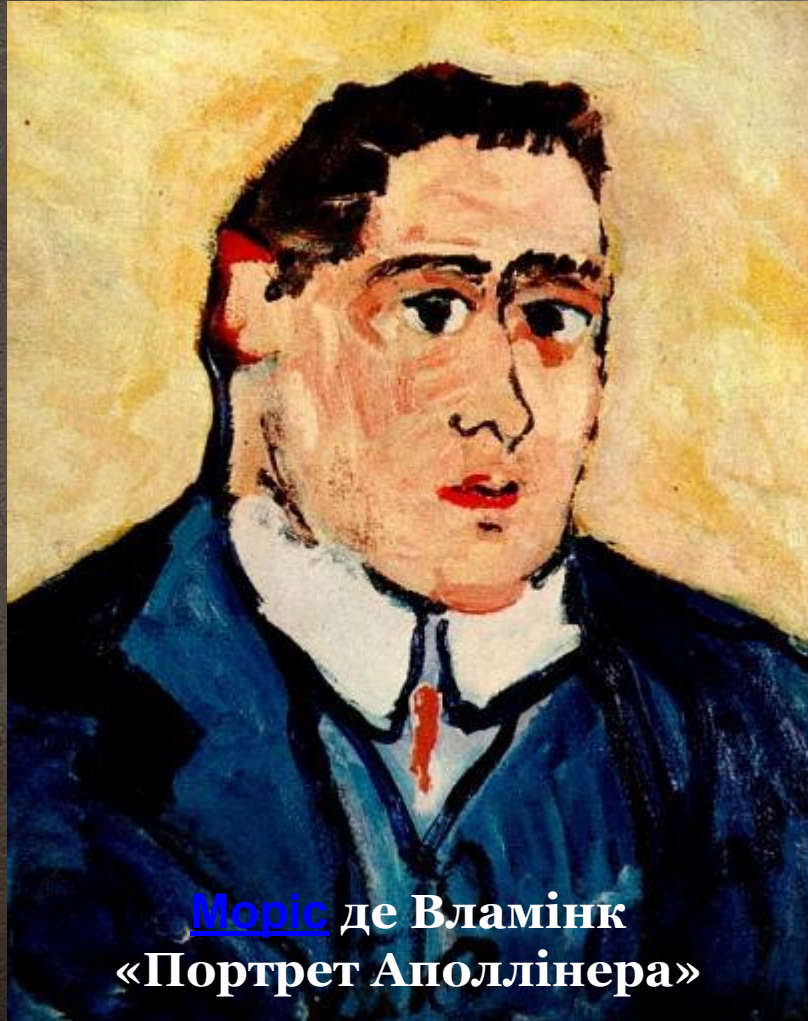
Гійом Альбер Володимир
Олександр Аполлінарій
Костровицький

... Хай б'є годинник під настав
Минають дні а я ще є.

Тейом Аполлінер

[Моріс](#) де Вламінк
«Портрет Аполлінера»

- ✓ Французький поет, прозаїк, драматург, літературний критик, мистецтвознавець.
- ✓ Напівполяк і напівіталієць.
- ✓ Один із основоположників сюрреалізму (це його термін), кубофутуризму, написав книжку про кубістів, яку проілюстрував їхніми картинами.
- ✓ Прагнув відкрити "надзвичайне у сірій повсякденності", бажав відтворити засобами мистецтва складну і суперечливу епоху, показати трагічне становище людей на рубежі віків і знайти нові гуманістичні шляхи перетворення світу.

Анкета за біографією Г. Аполлінера

Повне ім'я

Дата народження

Місце народження

Національність

Знання мов

Освіта

Кохана жінка

Рік початку творчої
діяльності

Дебют у пресі (рік)

Приєднався до авангардистів (рік)

Рік виходу статті «... про мистецтво»

Рік видання віршів-каліграм

Пішов добровольцем на фронт (рік)

Рік смерті

Основні твори

збірки віршів

Місце народження

- ✓ Гійом Аполлінер - народився 26 серпня 1880 р. у Римі.
- ✓ Правове становище Аполлінера довго було невизначеним.
- ✓ У реєстраційних книгах він записувався то як “італієць”, то як “росіянин”, то як “поляк”.
- ✓ Французьке громадянство поет отримав у 1916 р.

Батьки

✓ Гійом Аполлінер - позашлюбний син італійського офіцера Франческо Д'Аспермона і польської аристократки Анжеліки Костровицької

Франческо Д'Аспермон

Анжеліка Костровицька

Дитинство

Гійом
з братом Альбером

- ✓ Дитинство Гійома пройшло в Італії, у 1887 р. разом з матір'ю і молодшим братом Альбером переїхав до Монако.
- ✓ За характером був емоційним, дотепним, вразливим, меланхолійним, товариським, наївним, схильним до розіграшів і одночасно до самотності.
- ✓ Поширював легенди про те, що його батьком є син одного з Наполеонів Бонапартів або ж Папа Римський.

Освіта

- ✓ Монакський релігійний коледж Св. Карла.
- ✓ Ліцей Станіслава в Каннах.
- ✓ Ліцей в Ніцці.

- ✓ Через п'ять місяців покинув ліцей у Ніцці, щоб стати вільним літератором.
- ✓ Рідні мови - польська та італійська.
- ✓ Вивчив французьку.

У Парижі

Будинок, в якому жила
родина Аполлінера

- ✓ У 1899 році разом із матір'ю і молодшим братом перебрався в Париж. Влаштувався службовцем банківської контори.
- ✓ Перші роки життя у столиці Франції були для Аполлінера досить важкими. Іноземець без громадянства, він почував себе тут безправним чужинцем.
- ✓ Бідність змушувала його братися до будь-якої роботи. Довелося бути навіть «літературним негром», тобто писати твори, які видавалися під прізвиськом їх замовників.

Дебют

✓ Аполлінер дебютував 1901 р. невеликою добіркою віршів у газеті «Гранд Франс», підписаних прізвищем Костровицький (серед них — вірш «Місто і серце», в якому любовна лірика поєднується з урбаністичними мотивами, що стало характерно для всієї подальшої творчості).

Перше кохання

✓ У 1901 Аполлінер влаштувався домашнім учителем у графині Міло. Разом з нею та її дітьми подорожував по Рейну, наступного року — південною Німеччиною, Австрією та Чехією.

Анна Плейден

✓ У цей час він пережив бурхливе нерозділене кохання до гувернантки - англійки Анни Плейден, яка теж працювала у Міло.

✓ Саме це нерозділене почуття зробило з нього видатного ліричного поета.

✓ Результатом став цикл «Рейнські вірші» і поема «Пісня нелюбого».

Одруження

- ✓ На початку 1918 року Аполлінер одружився з красунею Жаклін Кольб.
- ✓ Проте прожив з нею трохи більше шести місяців.

Журналіст

✓ З 1902 р. майбутній поет займався журналістською діяльністю, писав невеликі статті для журналів «Європеєць», «Сонце», «Мессідор», «Соціальна демократія».

✓ У 1912 р. з друзями заснував журнал «Паризькі вечори»

✓ Головне завдання – інформувати читачів про нові тенденції у поезії і живописі

✓ У 1902 р. поет опублікував кілька віршів і оповідань, одне з яких – «Єресіарх» уперше підписав псевдонімом *Гійом Аполлінер*, утворивши його з французької форми першого й останнього імен – Вільгельм і Аполлінарій.

le BESTIAIRE

Guillaume
Apollinaire

illustré par
Raoul Dufy

Bibliothèque de Poésie

“Бестіарій”

1911 р. - перша збірка віршів Аполлінера
“Бестіарій” (“Звіринець”)

Підзаголовок збірки
“Кортеж Орфея”, тобто
почет диких звірів, що
покійно йшли за співцем.

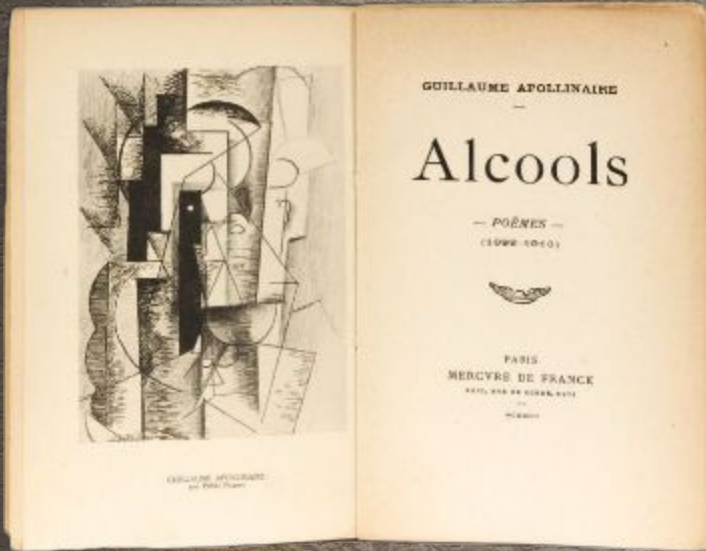
Видана мізерним тиражом –
120 примірників.

«Алкоголі. Вірші 1898–1913 років»

Основні риси збірки

- ✓ Натяк на п'янку реальність "нового світу", на його технізованість і стрімкий темп життя.
- ✓ Тематична і стилістична різнобічність.
- ✓ Символістські та романтично-символічні вірші,
- ✓ Відгомін народних пісень.

Найвідоміші вірші збірки:
«Зона», «Дзвони», «Лорелея»,
«Пісня нелюбого», «Міст Мірабо»

Назва збірки	Рік видання	Основні поезії	Мотиви лірики	Новаторство у поезіях
«Алкохолі. Вірші 1898-1913 років»	1913	«Зона», «Є», «Кортеж», «Мандрівник» « <u>Лорелея</u> », «Міст Мірабо», «Циганка», «Рейнська осінь»	створення широкої панорами міста і Всесвіту; сюрреалістичні тенденції Інтимна лірика, ширість почуттів, філософські роздуми	Різкі просторові стрибки; піднесене й приземлене, поетичне та прозаїчне опиняються поряд, в одній площині; нові епічні рішення, коли із звичайного, буденного народжується об'ємна картина людської долі.
« <u>Каліграми</u> . Вірші миру і війни (1913—1916)»	1918	«Зарізана голубка й водограй», « <u>Гранадські жалібниці</u> », «Прощання вершника», «Дерево»,	Трагічне сприйняття війни, її абсурдність та заперечення	«Ліричні ідеограми» або « <u>каліграми</u> » як синтез словесного та графічного образів; експеримент з формою вірша

Словникова робота

«Симультанізм» (від фр. *Simultaine* – «одночасний») – схильність доодночасного зображення в одній площині різнорідних об'єктів, віддалених, не пов'язаних між собою образів, мотивів, переживань і вражень

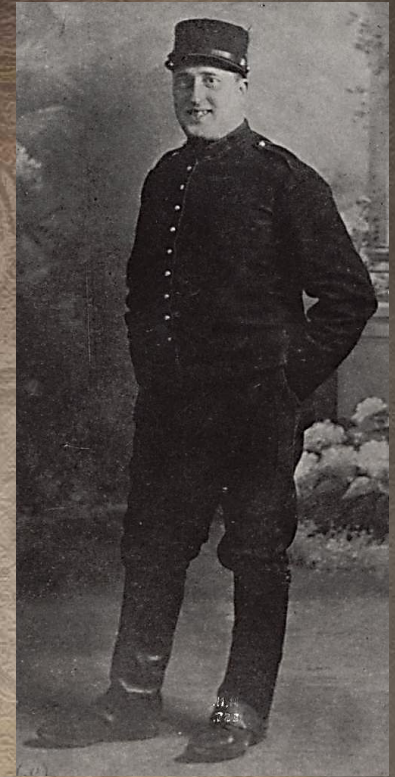
«Сюрреалізм» (фр. *surrealisme* — надреалізм) — один із найпоширеніших напрямів у сучасному мистецтві й літературі. Його особливість - використання ілюзій та парадоксальне поєднання форм.

«Верлібр» - (фр. *vers libre* — вільний вірш) — неримований, нерівнонаголошений віршорядок

«Каліграма» – це графічна загадка, яка стимулює образне мислення, розвиває спостережливість і вміння концентруватися, розташування віршованих рядків у формі графічного малюнка.

Перша світова війна

- ✓ Аполлінер пішов добровольцем на фронт. Одні пояснюють це спробою отримати нарешті французьке громадянство, інші — патріотизмом. Дехто намагається пояснити цей крок захопленням Аполлінера Луїзою де Коліньї-Шатійон.
- ✓ Ця світська дама вважала його не поетом, а пересічним репортером. Рішення поета взяти участь у Першій світовій війні зламало лід у почуттях вередливої красуні.

Луїза де
Коліньї-Шатійон

- ✓ Однак любовна ідилія тривала недовго. Останнє побачення з Лу, яке відбулося у Марселі 29 травня 1915 р., розвіяло останні ілюзії поета.
- ✓ Історія нещасливого кохання надала поетові потужного творчого імпульсу, на хвилі якого виникли 76 поетичних “Послань до Лу”

Перша світова війна

✓ 1 січня 1915 р. у потязі Ніцца-Марсель, в якому поет відправлявся у свою артилерійську частину, Аполлінер познайомився з Мадлен Пажес, яка поверталася після канікул в Оран. Мадлен була вчителькою жіночого ліцею.

✓ 17 місяців поет писав
«Листи з фронту Мадлен Пажес»

✓ Аполлінер зробив їй офіційну пропозицію. Але одруження не відбулося.

Мадлен Пажес

Черша світова війна

- ✓ Поет дослужився до підпоручика,
- ✓ 9 березня 1916 р. отримав французьке громадянство.
- ✓ Через тиждень він був поранений у голову осколком снаряда, що пробив шолом, йому було зроблено операцію на черепі.
- ✓ Після демобілізації повертається в Париж і продовжує займатися творчою діяльністю.

Кубізм, кубофутуризм, сюрреалізм

- ✓ Аполлінер був першим, хто виступив у пресі з поясненням засад кубістського мистецтва.
- ✓ У 1913 р. він видав книгу «Художники-кубісти: Міркування про мистецтво», в якій виклав принципи кубізму, намагаючись перенести його принципи на літературу.

- ✓ Поета вважають представником кубофутуризму.

Жорж Брак «Кубізм»

- ✓ Визначальною рисою кубофутуризму є *симультанеїзм* – одночасне зображення в одній площині різнорідних об'єктів, не пов'язаних між собою образів, мотивів, переживань і вражень.

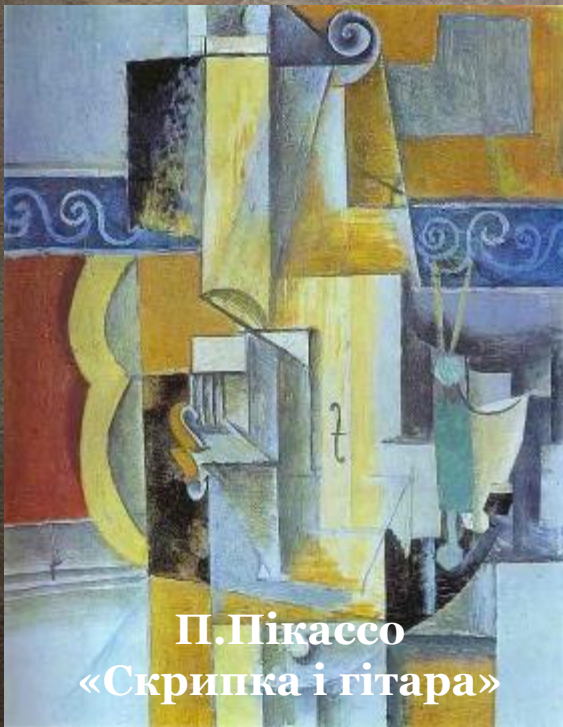

С.Далі «Пам'ять»

- ✓ Аполлінер увів термін «сюрреалізм». «Сюрреалістичною» він назвав свою п'єсу «Груди Тіресія» (поставлена 1917 р., видана — 1918). Після цього термін підхопили митці, критики, науковці й широкий загал.

Знайомство з П. Пікассо

1903 р. — відбулося знайомство з художником П. Пікассо, яке поклало початок тісним творчим і товариським стосункам між двома митцями.

П. Пікассо
«Скрипка і гітара»

П. Пікассо
«Портрет Аполлінера»

«Викрадач» Мони Лізи

7 вересня 1911 р. вибухнув скандал: Аполлінера і Пікассо звинуватили у крадіжці з Лувра «Джоконди» Леонардо да Вінчі.

Під час обшуку у квартирі Аполлінера знайшли викрадений жіночий бюст з Лувра, який приніс його секретар Жері П'єре.

Поет був заарештований та ув'язнений у паризькій в'язниці Санте. 12 вересня відпущений за відсутністю складу злочину.

Судовий процес тривав 4 місяці; Пікассо заявив, що не знайомий з Аполлінером, в чому потім каявся.

Жила у Бахарасі білявка чарівна
Усіх мужчин в окорузі з ума звела вона
І врешті сам єпископ позвав її на суд
Та виправдати мусив через її красу
О Лорелее очі у тебе як смарагд
Хто вчив тебе чаклунства який великий маг
Прокляті в мене очі проклята я сама
Хто в очі ті загляне тому життя нема
У них не самоцвіти пекельнії вогні
В огні в огні спаліте ті чари нависні
В тім полум'ї шаленім і я старий горю
Хай судить тебе інший а я програв цю гру
Не смійся превелебний молися небесам
Спали мене благаю рятуйсь як можеш сам
Поїхав мій коханий у чужодальній світ
Спали мене благаю мені немилий світ
Болить у мене серце то мабуть не к добру
Сама на себе гляну вже знаю що помру
Болить у мене серце відколи я сама
Болить у мене серце бо милого нема
Призвав тоді єпископ трьох лицарів як стій
Ведіть цю божевільну в дівочий монастир
Лоро тужна Лоро в очах у тебе шал
Іди іди в черниці забудеш марний жаль
рушили в дорогу вони учотирьох
І плакалась небога до провозатих трьох
Пустіть мене молю вас на верх тії скали
Нехай ще раз погляну на замок мій згори
Нехай ще раз побачу свій образ у воді
А потім прилучуся до дів святих і вдів
Вже коси золотаві на вітрі розплелись
Вернися Лорелее гукали їй вернись
Ви бачите по Рейну там човничок пливе
А в човні тім мій милий і він мене зове
Вертається мій милий у мене серце мре
Не стямилась причинна шубовснула у Рейн
Побачила свій образ то і сама вмирай
Ті сонячні коси ті очі як смарагд (Перекл. з франц. М. Лукаша)

Цикл «Рейнські вірші»

прообраз ліричної героїні - *Анні Плейден*,
по-справжньому велике й трагічне кохання
Аполлінера

"Лорелей" (1904)

Сюжетна основа вірша - легенда про
рейнську красуню, яка своїм співом
зачаровувала рибалок.
Аполлінер пише про долю красуні,
вона страждає через фатум-красу.

Основні твори

- ✓ роман «Одинадцять тисяч різок»;
- ✓ статті «Поезія символістів», «Художники-кубісти: Міркування про мистецтво», «Футуристична антитрадиція», «Новий дух і поети»;
- ✓ поетичні збірки «Бестіарій, або Кортеж Орфея», «Алкоголі. Вірші 1898–1913 рр.», «Каліграми. Вірші миру і війни»;

Моріс де Вламінк
«Портрет
Аполлінера»

- ✓ повість «Гниючий чарівник»;
- ✓ збірки оповідань «Єресіарх і компанія», «Убивство поета»;
- ✓ п'єса «Груди Тіресія»;
- ✓ комедія «Казанова»;
- ✓ містерія-буфф «Барви часу»

Особливості поезії Антолінера

**відсутність
розділових
знаків**

**симульта-
неїзм**

каліграми

**метафо-
ристичність**

верлібр

**асоціативна
образність**

сюрреалізм

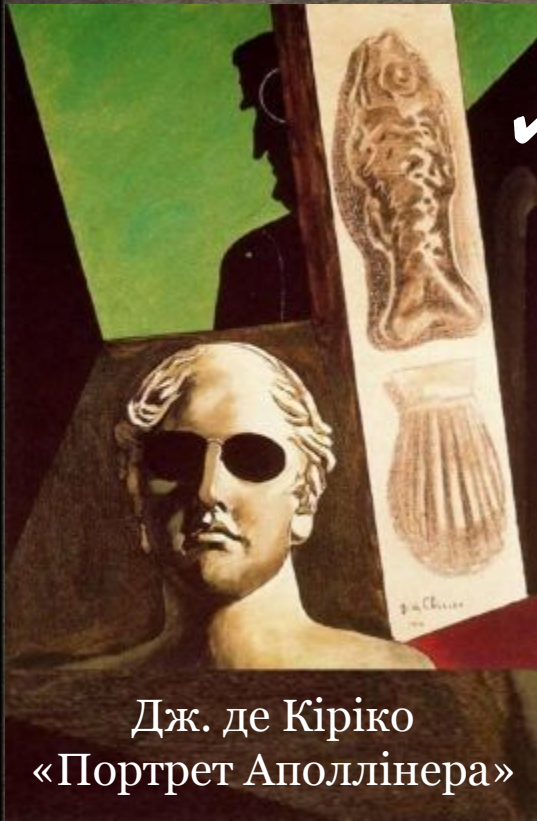
**політе-
матичність**

**експре-
сивність**

**прийом
монтажу**

Смерть

✓ 9 листопада 1918 р. тридцяти восьмирічний Аполлінер помер у Парижі від грипу («іспанки»). Це сталося за два дні до закінчення Першої світової війни, яка позначилася на творчості поета останніх років життя. Визнання прийшло до нього вже після смерті...

Дж. де Кіріко
«Портрет Аполлінера»

✓ Похований 13 листопада на цвинтарі Пер-Лашез

Вислови Аполлінера

- ✓ «Знаки пунктуації не мають сенсу, бо справжня пунктуація — це ритм і паузи вірша».
- ✓ «Поетом може називатись лише той, хто винаходить, хто творить. Поет — це той, хто знаходить нові радощі, хай навіть болісні»

- ✓ «Не треба шукати суму в моїй поезії, а лише саме життя»
- ✓ «Я вмію радувати людей»
- ✓ «Палаюча ліра болючі пальці обпіка»
- ✓ «То Христос возноситься в небо чим не авіаспорт По висоті безперечно він побив світовий рекорд»
- ✓ «І рад би вмерти і несила»
- ✓ «І життя, наче спирт полум'яний, ти п'єш»

Анкета за біографією Г. Аполлінера

Повне ім'я	<i>Вільгельм Альберт Влодзімеж Александр Аполлінаріс Костровицький</i>
Дата народження	<i>26 серпня 1880</i>
Місце народження	<i>Рим</i>
Національність	<i>італієць</i>
Знання мов	<i>італійська, польська, французька</i>
Освіта	<i>релігійний коледж Св. Карла у Монако, ліцей Станіслава у Каннах</i>
Кохана жінка	<i>англійка Анна Плейден</i>
Рік початку творчої діяльності	<i>1897</i>
Дебют у пресі (рік)	<i>1901</i>
Приєднався до авангардистів (рік)	<i>1903</i>
Рік виходу статті «... про мистецтво»	<i>1913</i>
Рік видання віршів-каліграм	<i>1914</i>
Пішов добровольцем на фронт (рік)	<i>1915</i>
Рік смерті	<i>1918</i>
Основні твори збірки віршів	<i>«Каліграми. Вірші миру та війни», «Алкоголі», збірка розповідей «Убивство поета», комедія «Казанова», п'єса «Груди Тирезія», поеми «Зона», «Пісня нелюбого»</i>

«Кортеж»

*Ішов кортеж, а де ж моє у ньому тіло?
О, стільки їх пройшло, і всі оті — не я.
По дрібці скинулись мені на повне я.
Мене, як вежу ту, потроху будували
О, завдяки всім тим тілам, речам, вікам,
Нарешті я постав, з'явивсь, нарешті, сам.*

Домашнє завдання:

- *Прочитати матеріал підручника стор. 55-59 (підготуватися до літературного диктанту)*
- *Переглянути відео та прочитати матеріал підручника «Руйнівник мистецтва чи поет-новатор?» (стор. 60-63). Змалювати «психологічний портрет» Гійома Аполлінера, розказати про особливості його творчості.*